

Τά θολά νερά
του «Ελλησποντου»

Αυτή η ιστορία της υπενοικιάσεως του κινηματογράφου «Ελλησποντος» από τον δήμο, διαθέτει όλα τα στοιχεία της ιστορογραφίας, που ίσως η τελευταία πράξη της να μην είναι η καταγγελία της συμβάσεως ή η άρση του δήμου να συνεχίσει να πληρώνει ενοίκια.

Λέγεται ότι ο δήμος δεν ναίκασε τον «Ελλησποντο» από την ιδιοκτητή του ακίνητου ούτε το υπενοικίασε από τον κινηματογραφικό επιχειρηματία. Η υπενοικίαση έγινε από το συγκρότημα «Θεατρική Διαδρομή» που κι αυτό ήταν... υπενοικιαστής. Τό ωραίο είναι ότι ο δήμος, σαν κάτοχος πιά του «Ελλησποντου», δέν τον παραχωρούσε και στην «Θεατρική Διαδρομή» - όπως και ο' άλλα συγκροτήματα - την όποιο, άλλωστε, επιχορηγεί, γιά να δίνει παραστάσεις. Ετσι λέγεται, είναι αλήθεια.

Κάτι άλλο που δεν ξεκαθαρίσθηκε είναι ποιος είχε την πρωτοβουλία αυτής της υπενοικιάσεως. Και παρ'όλο που τ'α δημοτική συμβούλιο αποφάσισε να μ'η συνεχίσει να καταβάλλει τ'α μηνιαίο μίσθωμα των 500.000 δρχωνών (ένεργεια που δέν περιποιεί τιμή στο γήπεδο της δημοτικής αρχής) τ'α ερωτήματα παραμένουν καυτά και είναι:

1. Ποιος και από ποιους προτάθηκε η υπενοικίαση του «Ελλησποντου» και ποιοι την ένεκριναν;
2. Προηγήθηκε μελέτη ειδικών γιά να διαπιστωθεί άν η είδηση ήταν κατάλληλη και από ποιους αρμόδιους μελετήθηκε;
3. Ζητήθηκαν προσφορές από άλλους αίθουσάρχες; Μήπως έγινε διαγωνισμός;
4. Ποιος δ'α πληρώσει τώρα τ'α δύο εκατομμύρια δρχώνες που πληρώθηκαν άδικα;

Αυριο τ'α δημοτικό συμβούλιο σκοπεύει να συζητήσει τ'ο θέμα. Εκείνο, βέβαια, που έχει σημασία δέν είναι άπλως να συζητηθεί τ'ο ακάνδολο, αλλά να εντοπισθούν εύθυνες. Η απάτη των χρημάτων τ'ο λαού (και μάλιστα σ'ε έποχή λιτότητας) δέν μπορεί ν'α περάσει άθεωρητά. Γιατί τ'α χρήματα φοδεύτηκαν, και αίτησαν δέν δ'α φοδεύονταν άν έβγαιναν από τ'ις τσέπες των υπευθύνων.

Τά χρόνια περνούν
οι οικολογικές μένου

Πριν από δέκα χρόνια έγιναν οι αειμαί. Τό να μένουν άκομη οι οικολογικές στό ρωμικά μνημεία και σ'ε θυζαντικές εκκλησίες (που σημαίνει ότι δέν τελείωναν οι έργαίες έπισκευές) δέν σημαίνει βέβαια, ότι καταρρίψαμε τ'ο ρεκόρ ταχύτητας άποκαταστάσεως των ζημιών. Γνωστόν ότι δέν πρόκειται γιά εύκολη δουλειά. Αλλά και να κεντεύουμε την δεκαετία! Πάει πολύ. Εκτός κι άν δέν βλύνουν έπαρκη κονδύλια, παρ'όλο τ'α ήχηρα πού άκούστηκαν σ'α «προγράμματα» τ'ο έστιασμού των

Στά τελευταία πενήντα χρόνια «Πρωτιές» τής Θεσσαλονίκης στις τέχνες και σ'α γράμματα

Τό φεστιβάλ κινηματογράφου και ό έσωτερικός μονόλογος

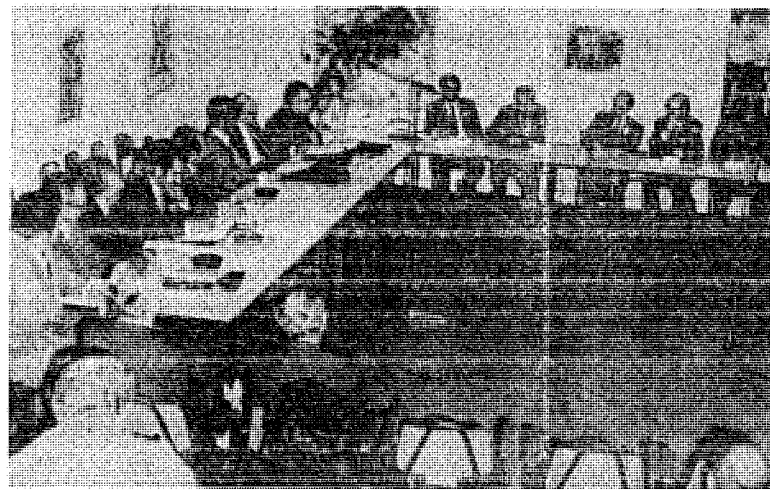
Παρά τ'ις συνεχείς πεπνοφλούδες, που ρίχνονται από τ'ο δεύτερο κιόλας χρόνο τ'ης λειτουργίας του, τ'ο κινηματογραφικό φεστιβάλ ζει και θαλαλεί και, άν δέν τ'ο παρεμποδίζαν διάφορες κομματικές σκοπιμότητες, δ'α γινόταν άκόμη καλύτερο. Αλλά και έτσι όπως είναι, αποτελεί μία σημαντική πολιτιστική έκδήλωση

κη πρωτοστάτησε. Κύριος έκφραστής αυτής τ'ης πρωτοπορίας σ'όθηκε ή «Τέχνη».

Ετσι, σ'το 1952, ή «Μακεδονική καλλιτεχνική έταιρία», όργάνωσε σ'τόν πρώτο μουσικό διαγωνισμό διόλου καί πιάου σ'ε πανελλήνιο

τό συγκρότημα «Ρτο Musica». Σ'τα 1982, πάλι ή ίδια έταιρία, δημιούργησε ένα όπτικο-ακουστικό σύστημα γιά τ'α σχολεία, μέ θέμα «Γνωριμία μέ τ'α όργανα τ'ης όρχήστρας». Μέ ολάντες και κασέτα δίνονταν σ'τα παιδιά μία άμεση γνώση των διαφόρων μουσικών όργάνων.

Αλλά σ'τα χώρο τ'ης μουσικής

Τό πρώτο συνέδριο μέ πολιτιστικά σωματεία τ'ης Μακεδονίας και Θράκης, μέ στόχο την πολιτιστική άποικίντρωση, έγινε σ'τη Θεσσαλονίκη τόν Άπρίλιο τού 1975. Σ'το προεδρείο μετείχε και ό τότε ύπουργός Βορείου Ελλάδος κ. Ν. Μάρτης.

σ'τόν ελληνικό χώρο.

Θεάτρο

Μέχρι και τ'ο 1961, ή Θεσσαλονίκη ήταν έτερόφωτη θεατρικά. Βέβαια, γίνονται κάποιες ήρωικές προσπάθειες γιά τοπικούς θιάσους (Αγγελική Τριανταφυλλίδη, Κώστας Ζαρούκας, Κυρία της Χαρισσάρης), αλλά δέν καρποφορούσαν, ίσως γιά τ'ο τ'ο δέν ύπήρχαν οι επιχορηγήσεις.

Από τ'ο 1961 και μετά ή πόλη έχει τ'α κρατικό τ'ης θεάτρο. Και τώρα

έπιτεδο. Η «Τέχνη», τ'ο 1966, όργάνωσε συνέδριο μέ θέμα «Η μουσική σ'την έκπαίδευση», μέ εισηγήτες τ'ους Μιχαήλη, Σιαλάντα, Μάντακα, Ιωαννίνδη, Αδάμη και Βασιλειάδη. Η «Τέχνη» έπίσης ίδρυσε τ'ο συγκρότημα παλάς μουσικής, που έχει συνεχή όρση, ένώ τ'ο 1962, μέ τ'ον Αντώνη Κοντογεωργίου είχε ίδρύσει

ύπάρχουν ή άλλες «πρωτιές» τ'ης Θεσσαλονίκης, που δημιουργήθηκαν από άλλους φορείς. Ετσι, ή Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης δημιούργησε τ'ο 1969 τ'ην «Εβδομάδα νέων καλλιτεχνών», μέ βασικούς πρωτεργάτες τ'ην Εύνουχιδου, τόν Μπαλά και τ'ο Φιδελί. Σ'τα 1976 ό θεσμός αυτός έγινε «Βαλκανική

έβδομάδα νέων καλλιτεχνών» και από τ'ο 1977 μεταμορφώθηκε σ'ε «Διεθνείς μουσικές ήμέρες».

Σ'το πανεπιστήμιο ό Γιόννης Μάντακας μέ τ'ο μουσικό τμήμα τ'ου ΑΠΘ, είχαν σημαντικές πρωτοβουλίες. Ετσι, τ'ο 1965, όργανώθηκε γιά πρώτη φορά σ'την Ελλάδα ή συνάντηση χορωδιών, που από τόν επόμενο χρόνο έγινε διεθνής συνάντηση χορωδιών. Τό μουσικό τμήμα τ'ου πανεπιστημίου, μέ τ'ο Γιάννη Μάντακα, είναι έπίσης, τ'ο πρώτο σ'την Ελλάδα που παρουσιάζει άναγεννησιακή και σύγχρονη χορωδιακή μουσική, μέ σημαντικό παράδειγμα τ'ην «Κόρμνα Μπουράνα» τ'ου Ορφ.

Ακόμη τ'ο μουσικό τμήμα τ'ου πανεπιστημίου είναι τ'ο πρώτο συγκρότημα που παρουσιάζει συστηματικά χορωδιακά έργα Ελλήνων συνθετών, σύγχρονων. Και άποτελεί αυτό μία μεγάλη προσφορά, καθώς τ'α έργα αυτά τ'α παρουσιάζουν ό Μάντακας και οι συνεργάτες του, σ'ε ένα φεστιβάλ, μέ άπετέλεσμα να διαδίδεται ή σύγχρονη ελληνική χορωδιακή μουσική σ'τόν έξωτερικό.

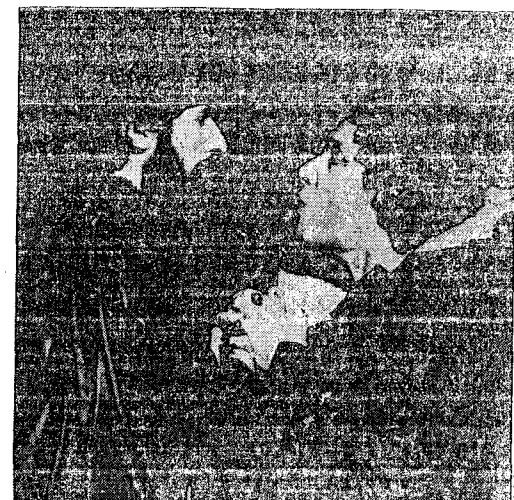
Μία άλλη «πρωτιά» τ'ης Θεσσαλονίκης σ'τόν τομέα τ'ης μουσικής, είναι ότι γυρίστηκε έδώ α πρώτος όλοκος ούτοσχεδιαζόμενης μουσικής, μέ τ'ο Ζάκη Παπαδημητρίου και τ'ο Φλωρίδη, ένας όλοκος μέ διεθνή άναγνώριση.

Είκασιτικά

Σ'το χώρο των είκασιτικών, ή δραστηριότητα τ'ης Θεσσαλονίκης άρχισε άργα, ούσιαστικά μετά τόν πόλεμο, παρόλο που και προηγούμενα δημιουργούσαν καλλιτέχνες σ'άν τ'ο Ρέγκο, κλπ.

Σ'τόν τομέα των είκασιτικών, πάλι ή «Τέχνη» είχε μία σημαντική πρωτοβουλία άποκέντρωσης. Ετσι, όργάνωσε τρεις διαφορετικές έκδόσεις πού παρουσιάζονταν σ'ε διάφορες πόλεις, από Αλεξανδρούπολη μέχρι Φλώρινα, μέ παράλληλη όργάνωση ξενοαγήσεων και μαθημάτων από τόν καθηγητή Χρύσανθο Χρήστου. Όλα αυτά γίνονταν σ'ε συνεργασία μέ πολιτιστικά σωματεία τ'ης έπαρχίας ή τ'ο «Τέχνη». Παράλληλα, είχε έτοιμο σ'ε ένα «ντοσίε» μέ 200 ολάντες έργων ζωγραφικής τ'ου 19ου αιώνα και μέ κείμενα.

Θά πρέπει έδώ, να ύπογραμμιστεί ό γενικότερος ρόλος τ'ης «Τέχνης» σ'το χώρο τ'ης άποκέντρωσης. Άποτελεί σημαντικό «πρωτιά» τ'ο ότι ή «Τέχνη» όργάνωσε τ'ο 1975 τ'ο πρώτο συνέ-

Η Νέλλη Αγγελίδου και ό Χρήστος Εύδοχιου σ'ε μία σκηνή τ'ης «Μαρίας Σπουαρτ».

Θεατρικές παρουσιάσεις

Σίλλερ «Μαρία Σπουαρτ», από τ'ο Εθνικό Θέατρο

Από τ'ους κυριότερους έκφραστές τ'ου γερμανικού ρομαντισμού ή ιδιοτέρα τ'ου «Στουρμ ούντ Ντράγκ», ό Σίλλερ έχει γιά πρότυπα τόν πιά άμεσο τόν Σαίξπηρ και θαύτηρα τ'ην ελληνική τραγωδία. Σ'την «Μαρία Σπουαρτ», που είναι από τ'α πιά όρμα έργα του, γραμμένα σ'το τέλος σ'αχών τ'ης ζωής του, δημιουργεί μέ δύναμη ένα ιστορικό δράμα (τά περί τραγωδίας είναι μάλλον ύπερβολή) μέ βάση τ'ην γνωστή σύγκρουση δύο βασιλίσσων, τ'ης έπιφανεσιακά ψυχρής Ελισάβετ και τ'ης παθιασμένης Στουάρτ τ'ης Σκωτίας. Τ'α αίτια τ'ης σύγκρουσης είναι βαθιά, ανθρώπινα και πολιτικά, άκόμη και θρησκευτικά, αλλά ό Σίλλερ πιά πολύ νοιάζεται να δώσει τ'ην σύγκρουση και λιγότερο τ'α ιστορικά στοιχεία (χωρίς, βέβαια, να τ'α παραλείπει οι αυτά) - και τ'ην σύγκρουση τ'ην δίνει μέ τ'ο ωραίο λόγο του και μέ μία δραματουργία που παλλά χρωσάει σ'τα διάγραμμα των αρχαίων τραγικών. Φυσικά, δέν ζει σ'την Αθήνα τ'ην πρό Χριστού, αλλά σ'την Γερμανία τ'ου 18ου αιώνα κι έτσι, τ'ο θέμα του ευθίζεται σ'ε ρομαντικά δάδη, σ'τα πάδη μιάς γυναικάς που ζει μέσα σ'ε ένα άπλόστο έχθρικό περιβάλλον και άγωνίζεται να μ'ην ταπεινωθεί. Ο άγώνας τ'ης Μαρίας γίνεται σ'ε όλη τ'ο τ'ην περιπλοκή τ'ης, καθώς περιβάλλεται από έναν κόσμο ραδιούργων, δειλών, άνόητα ένθουσιασών ή παθιασμένων έχθρικών ανθρώπων, ούσιαστικά χωρίς σ'οσάρα στήριγματα γιά να δώσει τ'ην μάχη μέ τ'ην παντοδύναμη Ελισάβετ. Και άριεώς, αυτός ό άπεληπς άγώνας, σ'ε έναν κόσμο έχθρικό, όπου λείπει κάθε ούσιαστική βοήθεια, δίνεται από τόν Σίλλερ σύμφωνα μέ τ'α κελεύσματα τ'ης σχολής τ'ου «Στουρμ ούντ Ντράγκ», πού αυτός κι ό Γκαίτε σ'άθηκαν οι κυριότεροι μαστορές του. Φυσικά, ό δυνατός ποιητικός λόγος τ'ου Σίλλερ και ή ώριμότητά του κάνουν τ'α θαύμα τους, και ή «Μαρία Σπουαρτ» καθιερώνεται σ'άν ένα ιστορικό δράμα μεγάλων δαύσεων, και άνομιμοποίητης δύναμης επίδωσης.

Νομίζω πως αυτή ή δύναμη τ'ου έργου, τ'ου λόγου τ'ου Σίλλερ, ξεπερνάει όλα τ'α άλλα στοιχεία τ'ης παράστασης πού όργάνωσε ό Γιώργος Μιχαηλίδης, πού άφέθηκε σ'το κείμενο, σ'ε μία κλασική άπόδοσή του, χωρίς περσματισμούς και, δυστυχώς, χωρίς τόλη. Η σκηνοθεσία του θυμίζε θέατρο τ'ου 1950 - ή και παλιότερο - και νύχθι κανείς έκπληξη, όταν σκεφθεί πως άπ' τόν ίδιο σκηνοθέτη έχουμε δει σ'το ΚΒΕΕ παράστασεις σ'άν τ'ους «Εξέθρους» ή τ'ο «Σχολείο γυναικών». Ο κ. Μιχαηλίδης προτίμησε να δώσει μία παράσταση κλασική, θά έλεγα άνδυνή γιά τ'ους συντελεστές τ'ης. Όπσο, και αυτή ή σιγουριά δέν είναι βέβαια, γιά τ'α πιάται μέ μασετρία και μία δύναμη πού δέν τ'ην έδειξε ό σκηνοθέτης τ'ης «Μαρίας Σπουαρτ». Και ή παράσταση, ή άξία τ'ης, κρήθηκε σ'την σκηνή τ'ης άνεμείτρησης των δύο βασιλίσσων, όπου φάνηκε πόσο μία παραδοσιακή παράδοση έχει άνδνη γιά δύναμη έσωτερική. Τ'ο γεγονός ότι κάπου σ'την σκηνή τ'ο κοινό έξοπασε σ'ε γέλια (τουλάχιστον σ'την παράσταση πού παρακολούθησα έγώ) δίνει τ'ο μέτρο τ'ης άποτυχίας, τ'ης άποτυχίας να βγει μία μεγάλη παράσταση. Γιατί, γιά να μ'ην άδίκους τ'ους συντελεστές τ'ης παράστασης αυτής τ'ου Εθνικού, δό πρέπει να πώ πως είχε και σ'κηνές αείόλογες και, προφανώς, δυο πρωταγωνιστρίες μέ πείρα και τάλεντα τόν κινήθηκαν, πάντως, μέ αυτά τ'α προσόντα τους και μέ μικρή βοήθεια από τόν σκηνοθέτη, καταφεύγοντας σ'ε γνωστές τ'ους έκφραστικούς τρόπους σ'όνους. Ετσι πιστεύω, περιώθηκαν πολλά πράγματα, πού άλλως θά γάχνονταν. Άλλα, ή Αντιγόνη Βαλκάου, σ'ε έναν ρόλο πραγματικά συντριπτική έδωσε, ίδιως σ'την πρώτη σκηνή, μία έσωτερική ένταση πού έπιβλήθηκε, ώστόσο δέν μπορούσε να περσιώσει τ'ην σκηνή τ'ης κατά μέτρον άναμείτρη-

Τό ξένο ποίημα

Μαγιακόβσκι

...ηγορία... του ερωτικού...
2.300 χρόνων.

Κινηματογράφος

Στόν κινηματογράφο, ή Θεσσαλονίκη έχει μία μεγάλη «πρωτιά». Είναι η πόλη όπου καθιερώθηκε (και παραμένει) το μοναδικό κινηματογραφικό φεστιβάλ της χώρας.

Ξεκίνησε το 1960, οπότε «Εβδομάδα Ελληνικού κινηματογράφου», παρουσίασε στα 25 χρόνια, που μεσολάβησαν, ότι καλύτερο έτοιμασαν οι σκηνοθέτες και οι παραγωγοί της χώρας, κάποιοι πλουτισμένοι και άλλοι και διεθνείς, με άριστη επιτυχία. Η «μόστρα» της Θεσσαλονίκης, είναι πιο γνωστή σ' ολόκληρο τον κόσμο, όπου οι κοίτες «δοσιακάλες» της τηλεόρασης. Στο κάτω της γραφής ξεθώνας οι «τοόντες» και οι χυδαίοι λογίες!

ΑΙΝΤΕ ώρέ τώρα να κάνω πως φυλάει ού τζορμπάνος τὰ πρόβατα...

Και ή άρκουδα, κατάμυρη άρκουδα, κε' άκάμη, λίγο μεγαλύτερη από μανδρόσκυλο, αλλά κοκκινημένη, ριπαρό, ως κουρασμένη από όλην την μέση μέσην, εις πολλά μέρη τὸ δέρμα της, με τοιμηλαμένους όφθαλμούς, και ψωριασμένη, όρθη επί των όπιωνων ποδών της, παίρνει άπειθήνως τὸ εύλον από των χειρών του θλάχου, τὸ περνά, μακρόν, φθάνον ως κάτω, εις την γήν διὰ άναμείον εις τους δύο άμους, τὸ κρατεί κατά τὸν τρόπον τούτον, και σπριτζε' έπί αὐτοῦ, όνακίνουσα και κάπως πλαγιάζουσα τὸ σώμα, ως ν' αποθέσει θάθεν προς τὸ θέσαν, πέραν, παίρνων μεθ' ο, τὸ κατεβάξει, και φέρουσ' αὐτὸ κάθετον, ως κλίον, κάμνει θήματα τινά, κινεῖται, ώσάν να εχεν έμπροστά της στάνην, την όποιαν σαλαγ...

—Χάντε τώρα να κόνη πως ντρεπώνουν τὰ κουρίτσια...

Και ή άρκουδα, θάλλουσα λαρυγγώδη γρυλλισμόν, δίνει τὸ εύλον και ύψωνε τὰ έμπροστινόν δεξί της πόδι, εκ των δύο παύ έπέχουν παρ' αὐτὴ τόπαν χειρών, σκεπάζει δι' αὐτὰ τὰ όμματα, ήμικρύπτουσα τὸ πρόσωπον, ως ντροπαλή παρθένος, νεάνις που σουτέλλεται τὸν κόσμον, χαμηλώνει τὸ κεφάλι, φεύγει τ' αὐθάδη θλέμματα...

—Χάντε τώρα να κόνη πως γυαλίζεται τοῦ κουρίτσι γιὰ νὰ πᾶσι τοῦ πανηγυρί...

Και ή άρκουδα, προσεγγίζει τὸ ζερβί της πόδι, γουθωμένον, ως καθρέπτην τάχα, εις τὰ ρύγχος της, και προσποιεῖται πως γυαλίζει' εις αὐτὸ, ενώ μετ' ἄλλο, τοκτοποιεῖ τὰς τρίχας τοῦ μετώπου της, χαϊδεύει ελαφρώς αὐτάς, φυλάσκει...

—Μπράβο!... Ελα χάντε τώρα να φιλήσῃ και τοῦ χέρι...

Πληθαίνουν δέ, συμφώνως μετ' τὸ πρόσταγμα, τὸ τίθασσον άγρίμιον, δουλοπρεπῶς, τρέιη την μούρνη του έπάνω εις την μαλαγγιήν τραχηλόν χέρων τοῦ δαίητου...

—Μπράβο, μπράβο!... Χόρεψε τώρα και λιουλάκι, γιὰ νὰ ιδαύνει οἱ κυρόδες...

Και ή άρκουδα, ούσειον τὸν χαλκόν, όστις περιβάλλει τὰ σπονγία της, κλαγγάζουσα τὸν κρικόν, όστις διατριμπών συνέχει τὸ κέντρον προς τὰ κάτω χείλους της, κροτάλλουσα την μακράν άλυσον, δι' ήν κρατεῖ αὐτὴν δεμένην ὀ άρέντης της, άρχίζει νὰ περιγυρᾷ τὸν κύκλόν των παιδιών. Ο θλάχος, μακεδόν θλάχος, με μικρόν καλκόκι, μόλις σπριτζόμενον επί της κορυφῆς της κεφαλῆς του, παμμέλαων πυκνὴν κόμην, άνημμερον, άκανθώδη γένεια πλασιόδοντα την ήλιοκαμένην όψιν του, ψηλάς, φουστονελάς, στεκόμενος εν μέσω, εις τὰ κέντρον, κρούει διὰ τὸν δακτύλόν του τὸ ντέφι ποῦ θοσά εις την παλμὴν του, και τραγουδεῖ άνώμαλον και άδεστον και δύσχορον τραγουδί, με ξενίζοντα σκοπόν, άγνώστους λέξεις, άκατάληπτον την έννοιαν. Κι έκείνη, προς τὸν δούλοπν του προσπαθεῖ νὰ άρμόσει τὰ θήματα αὐτῆς, νὰ κινήθῃ έρρυθμικ, με τὰ σκέλη άπατά, εις όρχισιν, διαγράφουσα πέριχ τοῦ θλάχου τροχίον κανονικήν, χονδροειδέως λυγίζουσα τὸ άκομιμον κορμί της, και άκκιζόμενη κυμωκίως, πηδῶσα κάπου κάπου, και μουγγρίζουσα συχνά...

ΕΙΣ ΤΗΝ μικρήν πλατεία, έχει πέρα, κατά τὸ Βαθρακονήσι, δέν είναι οἱ θεαταί πολλοί. Τὸν κύκλον άπαρτίξ' εἰκοσαρία παιδιών, δεκάς περίπου γυναικῶν προβάλλει εκ των γυρῶθεν σπιτιών, και από τὸ μακαδικόν ποῦ εἶν' εις την γωνίαν τρεῖς-τέσσερις προσοβλέπουσ, καπνισμένοι έξωθεν έπάνω εις σκαμνία.

Αλλ' ὁ άλτης, πρό μικροῦ έμφανισθεῖ, από στενοῦ τινός, κατατεινόμενος τὸ πλευρόν ένός εκ των παρασειμένων λόφων, έρχόμενος μακρόθεν, βαρυνθεῖς νὰ προχωρήσῃ, άρκεσθεῖς πεινάσας εις τούτους, ή έλπίων ίσως νὰ έλκύσῃ και άλλους θαυμάζον, τὸ έστιονεν εκεί, καταμεσῆς, πρό μερικῶν σπιτιών, και άρχισε νὰ προσκαλῇ τὴν ήθοσιον τὴν τετράποδον εις πρόχειρον παραστανν χοροῦ και μισκῆς. Εκείνη, έπομένη πρὶν κατόπιν τοῦ θραυπατοῦ ας εις τὰ τέσσερα, κοιτάζοντας χαμαί, ώσάν ν' άνασταθῶς τίποτ' εἰς τὸ έδαφος, ώρθώθῃ αἰφνης, έπικύβηκ εις τὰ δύο, ίσχυροσμένη άντιμετωπίζον αὐτό. Έτρεψεν τὰ παιδια, παίζοντα τέως άστακά εἰς και εκεί, άνέβλεψαν οἱ βιολογόμενα γειτόνιασ, οἱ πίνοντες εις τὸ τραπέζι τοῦ μακαδικῶν έστρεφον τὸ κεφάλι. Καί υπό τὴν σκιάν τοῦ γηγιτοῦ, δὲ θάψ' ή δειλὴ μετ' τὰ ροδιώτερὰ της χροάματα, παρὰ την άχσνν του έπρουό πλησίον ρεύματος, εις την έγκατίν αὐτῆν της πόλεως, οἱ αὐτοσχεδίας θεατρωνῆς έξεγείρει τους ήχους της συνουκίας, μετ' ἄλθην του προστάγιατο, χάριν τοῦ πρωτοτύπου τοῦ θεάματος.

...ηγορία... του ερωτικού...
2.300 χρόνων.

Ποιήματα

Γιὰ σὰς όλες πού σὰς έχουεν άγαπήσει και πού σὰς άγοποῖν άκόμα, εἰκόνα φυλαμένη στὸ όδοντὸ της ψυχῆς, καθώς κοῦπα κραοί καταμεσῆς ένός γλεντιοῦ ύψιων τὸ κρανίον μου γεμῶτο ποήματα.

Συχνά μέσα μου εἶπα— νὰ θάξω την τέλεια μιάς σφαίρας στὸν δικὸ μου τὸν χαρὸ.

Σήμερα όπως και νάναι, δίνω τὴν άποχαριτιστήριό μου.

Μνήμη! Εκα και μέσ σταῦ νοῦ μου οὔνοσε τὴν αἰθουσα άλλους όσους άγαπῶ.

Από μάτι σέ μῶτι κέρνα γέλια. Μὲ γαμήλια περασμένα ή νύχτα τούτῃ άς στολιστεῖ.

Κορμί τὸ κορμὶ χόρως κερνᾶτε. Αλημονήτη νάναι ή θραδιά πού έγώ στάν δικῶν μου σπονδύλων θά παῖζω τὸν αὐλό.

(Μετ. Οδυσσέα Ελύτη)

Τὸ ἑλληνικὸ διήγημα

ΑΡΚΟΥΔΑ

Τοῦ Μιχαήλ Μητσάκη

Καὶ τὰ προστάγματα αὐτά, θέλον - μὴ θέλον, φιλοτιμεῖται τὸ άγρίμιον νὰ εκτελῇ, συμμορφούμενον μετ' της γυναικὸς του φωνῆς τους τόνους, και ταυτίκον τὰς κινήσεις, και τὰς στάσεις, και τὰ άλλα του διαθήματα, προς τὴν μαντευομένην έννοιάν του.

—Χάντε ώρέ τώρα να κόνη πως καμαρώνει τὸ νύμφη, κι οὐ γαμπρός...

Και ή άρκουδα, ρίχνει κατ' αρεθείς τὰ μοῦτρα της, σταυροθετεῖ τὰ χέρια, προλαμβάν' ήθος εύπρεπες και σοβαρόν, γέροντας τὸν λαϊμόν και μοσχοκλέινον τὰ μάτια.

—Χάντε τώρα να κόνη πως ζυμόνει τοῦ νοικοκυρὰ νὰ φκίσῃ ψωμί νὰ φῶνε στοῦ σπιτί...

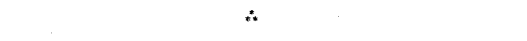
Και ή άρκουδ' άρχίζει ν' άνεθοσκατεβάξῃ της χειροῦκλες της μ' όρμην, ως νὰ της χυόν' εις την σκάφην μέσ, και νὰ άνακινή την πλεύσασιν εις τὸν νερό λευκὴν πλοδοσρόν ζυμην.

—Αἶνε τώρα να χορέψῃ πάλε καμπόσος...

Και ή άρκουδα, έπαυλαμεινένη τὸν όρχηστικόν της γυρόν, νὰ σουστρεφτο, και νὰ κτυπῶ τὰ πόδια εις τὴν γήν, και νὰ σαλτάρη, και νὰ κοροακίζῃ, και νὰ χαριεντίζεται...

—Χαί γλήγουρα λιγάκι!

Και τρικινίζει, ουρμώνει ή άλυσος, άπότομα, έλκύουσα σκληρώς τὸν κρικόν των χελεών της. Η δέ άρκουδα πρόθυμος, ύπακουστος, άπταχύνει τὸν χορόν της, ενώ ὁ άνθρωπος θρονάτ με δύναμιν τὸ ντέφι του...

Η Α ΤΗΝ συνέλαβεν, άναμφιβόλως, άρκοδόπουλον μικρόν, άρτίστον, εις καμίαν φάραγγα τοῦ Πίνδου, της Ροδό-της, νεβρόν πλήρη άγριότητος και ρώμης, γεμῶτον από τὸν άκάθεκτον χυμόν ζωῆς θηριώδους, γεννημένον άποκάτω από τὸ φύλλωμα καμιάς γηραιᾶς δέας ή κανενὸς γιγαντιαίου γρά-βου, μέσα εις τὸν δασών τὰ μαύρα βάθη, δίπλα εις τὴν θαφερόν βοήν τοῦ παραρρέοντος χειμάρρου, νύκτα τινά, τρικυμώδη, υπό τὴν χιονώδη τοῦ βορρᾶ πνοῆς, και υπό τὴν άμυδράν λάμψιν τῶν άστέρων, μαστιζόμενον υπό της καταγίδος.

Θά έκαιοφοφυλάκτης θεστικός, κάποιαν στιγμήν, καθ' ήν θά έλειπεν ή μάννα, ο πατήρ του, προς άναστήθην βοράς, άνυπόστοι, θά τὰ είχαν άρήσῃ μόνον, έρρημον, έμπιστευόμενον εις τὴν άγκαλιάν της μητρός φύσεως, χυμένον εις τὸν ίσκιον της φωλιάς τους, και περιμένον νὰ γυρίσουν.

Καὶ από ήμερών κατασκοπεύων, ένεδροῦσαν μετὰ προσοχῆς, άμα τὸ ήρπεν εἶται, εκάταλαβε πως ήτον έγκαταλειμμένον, και άνυπερβάστον, θενά έτεπεν άμέσως, θά έχωθ' εις τὴν μονιάν του, θά τὸ έτύλιξε διαμιάς εις τὸ κατόπιν του, θά τὸ εἰδάσει, θά τὸ έτύλῃ, και θά τὸ όρπαξεν αἰφνίδια, σπαράζον σαστισμένον, άνικον ν' άντισταθῇ κατά της θδελυρᾶς δυνάμεως τοῦ δόλου.

...ηγορία... του ερωτικού...
2.300 χρόνων.

Ποιήματα

Γιὰ σὰς όλες πού σὰς έχουεν άγαπήσει και πού σὰς άγοποῖν άκόμα, εἰκόνα φυλαμένη στὸ όδοντὸ της ψυχῆς, καθώς κοῦπα κραοί καταμεσῆς ένός γλεντιοῦ ύψιων τὸ κρανίον μου γεμῶτο ποήματα.

Συχνά μέσα μου εἶπα— νὰ θάξω την τέλεια μιάς σφαίρας στὸν δικὸ μου τὸν χαρὸ.

Σήμερα όπως και νάναι, δίνω τὴν άποχαριτιστήριό μου.

Μνήμη! Εκα και μέσ σταῦ νοῦ μου οὔνοσε τὴν αἰθουσα άλλους όσους άγαπῶ.

Από μάτι σέ μῶτι κέρνα γέλια. Μὲ γαμήλια περασμένα ή νύχτα τούτῃ άς στολιστεῖ.

Κορμί τὸ κορμὶ χόρως κερνᾶτε. Αλημονήτη νάναι ή θραδιά πού έγώ στάν δικῶν μου σπονδύλων θά παῖζω τὸν αὐλό.

(Μετ. Οδυσσέα Ελύτη)

πρὸς της άπάτης την τεχνικήν έφαδον. Η, άφοῦ άφησε και έπέρασσαν μῆνες τινές από τὴν γέννησιν του, μόλις άρχισε νὰ μεγαλώνει, θά τοῦ έστρεψε παῖδιά ίσως, εκεί κόπου, εις την κρύπτην του κοντά, δοκῶν με προστόν κρέας, ή έξελθόν διὰ νὰ σκρίθησιν εις τὰ χόρτα, νὸ δεικνύσῃ την ίσχύν των νέων νεύρων του, έλκυθεν εκ της σήμης, θενά τὸ έπασσε τὰ άμασιν, μάτην έγειρον την ήχῃ της άχυρόπλεκτον καλύβαν του, και θά τοῦ έκοψε τὸ νύχια τ' άνυπόμονα νὰ έμψυχθῇν εις άστρο, θά έξερῖζωσε τὰ δόντια του, άτινα κνίξει από τώρα οίματος τὸ ή όρεξις, θά τοῦ έτρόπισσε τάχειλ, διὰ νὰ περάσῃ μεταξὺ τὸν κρικόν, θά έδόξασσε μετ' τὸν χαλκόν τὰ ρύγχος του, θά ήρμωσε την άλυσον, όπλα φυλακτικά της άνονδρίας του, δειλῆς προς άσφοδείαν του πανηριῶν μηχανεύου, και θά οῦτοι έοιούρεψε τὸ άθλιον πεσί του, θέν' άπέμεινε ζώνων έκτοτε μαζὶ του, θά τὸ εκράτῃς καίρον άσυγκυλόμενον όπως αὐτός έντός της θρώμης της δυσώδους τρώγλης του, θά τοῦ εκόλλῃσῃς την λέραν τοῦ κορμιού του, θενά τοῦ μετέδωκε τῆς ψείρας του, και θενά ήρχισε διὰ της πείνας, διὰ της δίψας, διὰ τοῦ εύλίου, διὰ τοῦ φόβου, διὰ της βίας, της πειθοῦς και της άνάγκης, τυρανώνων αὐτό, παιδαγωγώνων άρεικίως εις τοιαῦτα παίγνια, προς τέρμην μέλλουσιν τὸν όχλον. Αφοῦ δέ τὸ ένύμνασε καλά - καλά, άφοῦ κατέπινε θροάκας θησιμόν έντός τοῦ πᾶν γενναίον έντακτικόν, άφοῦ τὸ έκαμε λήμιον, άποζόν, άκνήρον τετράποδον, ένκενταρμένον κατοικίδιον, άφοῦ τὸ εκάταντες τὸν φαύλων έπιθυμιών του όργάνων τυφλόν, μέσον άσυνείλητον, χωρίς υπερφάνειαν, χωρίς θέλησιν, θά τὸ έπῆρ' από τὸ χαλινάρι, και τὸ όρπειν τώρα δούλον, στήν αλκοβάν άνθρωπέν, τὸ γεννημένον νὰ πλανατ' άδόδεμευτον, ελεύθερον, άνὸ τῶν ράχων τὰ ύψη, εις ρεματιάς και εις χαράδρας και εις ορυμνούς, άκολουθῶν αὐτὰν ἀνὰ τ' άκαθάρτα σοκάκια των πάλων, ἀνὰ τὰς συνουκίας των χωρίων, ως χειρόφθοι μοιχοῦ, διὰ νὰ έπιδείξῃ την θαυματουργὸν του ικανότητα. Κι έκείνουν, ταπεινωμένον, δειμολέν, άτονον, ύπεικον εις τους ραβδισμούς, εις τὰς στερήσεις και εις τὴν συνθήσασιν, αὐτό, γυρίζει μετ' αὐτοῦ, χορεύει, ύποκρίνεται, χειραφετῇ, όδρεται, γρυλλίζει...

— Χάντε τώρα να κόνη πως φυλάει οἱ δραγνῆς τὸ σταφύλια πού πᾶνε νὰ κλέψ' νε...

Και ή άρκουδα, κάβαται τοῦ κ... βάθει πάλιν στὴν άρχήν της τὸ εύλον, διαμπερές, πλάνον, ως τοφκέλι άκουμπᾷ τὴ μιά του όρχον χᾶμα, τὸ χουστιεῖται άπ' τὸ άνω κι άπ' τὸ κάτω μέρος, και άντανατεύει, άς από τοσρδάκων ύψηλόν μακρόν...

— Χάντε τώρα να κόνη πως σπασθεῖς τὸν κλέφτης...

Και ή άρκουδα, φέρνει τὸ τοσφεῖ της τὸ εύλινον έμπράς, και τὸ ευθύνει όρκοζόντων, τὸ σπριτζεῖ επί των δακτύλων των ποδῶν αὐτῆς, επί τοῦ γνάτοσ, παρὰ τὴν ρίζαν της μασχάλης, κρατοῦσ' αὐτὸ διὰ τῶν χειρῶν, έν σπείσει σκοπεύον, έτοιμόν νὰ πυροβολήσῃ...

— Χάντε τώρα να κόνη πως άγοιέτι τὸν όντρόγγυον...

Και ή άρκουδα, ώρθωμένη, έξαπλάνει τὸν θροαχίονα, ώσάν νὰ θέλῃ ν

...ηγορία... του ερωτικού...
2.300 χρόνων.

Ποιήματα

Γιὰ σὰς όλες πού σὰς έχουεν άγαπήσει και πού σὰς άγοποῖν άκόμα, εἰκόνα φυλαμένη στὸ όδοντὸ της ψυχῆς, καθώς κοῦπα κραοί καταμεσῆς ένός γλεντιοῦ ύψιων τὸ κρανίον μου γεμῶτο ποήματα.

Συχνά μέσα μου εἶπα— νὰ θάξω την τέλεια μιάς σφαίρας στὸν δικὸ μου τὸν χαρὸ.

Σήμερα όπως και νάναι, δίνω τὴν άποχαριτιστήριό μου.

Μνήμη! Εκα και μέσ σταῦ νοῦ μου οὔνοσε τὴν αἰθουσα άλλους όσους άγαπῶ.

Από μάτι σέ μῶτι κέρνα γέλια. Μὲ γαμήλια περασμένα ή νύχτα τούτῃ άς στολιστεῖ.

Κορμί τὸ κορμὶ χόρως κερνᾶτε. Αλημονήτη νάναι ή θραδιά πού έγώ στάν δικῶν μου σπονδύλων θά παῖζω τὸν αὐλό.

(Μετ. Οδυσσέα Ελύτη)

άγκαλισθῇ, νὰ ζητῇ νὰ περιβάλλῃ μέσση ύποτιθεμένην πρό αὐτῆς, έρωτικῶς...

—Χόρεψε καλά, μωρή...

Κι έπισοιόμενον τὸ ρόδαλον, έξαίφνης, άπειλεί αὐτὴν, άνδρέξον δεικνόμενῃ...

Χόρεψε καλά, τολαιπώρη άρκουδα, χόρεψε καλά διὸ νὰ μὴ φάγῃ λακτισμοῦς οἱ πινός σου! Χόρεψε γρήγορα και χόρεψε θερμά, διὰ νὰ μὴ σου άργάσουν τὸ τράσι οἱ ευλιές! Χόρεψε τεχνικά και χόρεψ' εύθυμα, διότι τὸ θρόδον, μέσα εις την πνιγηράν ας τρύπαν, όπου άγχεται τὸ στήθος σου, δέν θά θρεθῇ οὔτε κἄν ένα κόκκαλον νὰ γλιεῖσῃ! Χόρεψ' άρκουδα χόρεψε, διὰ νὰ γελᾶσουν οἱ διαβάται πού περνοῦν! Χόρεψ' άρκουδα, χόρεψε, διὰ νὰ σέ κοιτάζουν άπ' τὰς θύρας, από τὰ παρῶνθρα, και μειδίσουν μετ' τὰ παρῶνθρα σου τὰ καμώματα! Χόρεψ' άρκουδα, χόρεψε, διὰ νὰ διασκεδάσουν τὰ παιδιόπουλα, όπου πολιορκῶν τὸν θλάχον και τὴν άρηστροῖδα του, φαῖδρά διὰ τὰ σπάνιον φαινόμενον, κι όπου δέ θέλουν ένκληριτα, και σέ περισργάζονται και σέ θαυμάζουν, και σ' έμπαλιν και χορηπιδόων τριγύρω σου αὐτά, και προσεγγίζουσ όσων τὸ δύνανται, και πού - και πού - έπιχειροῦν ν' άδράσουν τριχῆς αἰφνίδως και θιάσις από τὴν μούρνη σου προβλίν, καθώς και διαδοίσεις έμπροσθεν τω! Και όν από τὰ μάτια τὰ μικρά σου, κόποτες, τὰ θαμνωμένα, στιγμιαίον άνείρον άποστοσίας διακυάνει, συλλογισμοῦ, υπό ύπάρχουν εις τὸν κόσμον και αἰλιά αλούδεις, και χονδρότεραι! Και άν, έντατε, τὸ θέλημα τὸ καμῶν σου, μ' έρωτα προσπατοῦται εις τοῦ άντικρῶ θουνοῦ τὰ πλάτη, σκέψου πως πρὶν νὰ κάμῃ και έν άκόμη θῆμα δι' εκεί, περισσοτέρ' από μίαν θεὰ εἶν' αἰ ράδρα πού θά σου συντρέψουν τὰ πλευρά! Και όν από τὸν σκοτεινέμον νοῦόν σου, και τ' άσφουκνίζοντα στέγνω σου, και τὴν ψυχὴν ήν, την βασανισμένην, πόθος περνά, άνάνηψον, έπιθύμω, μάταιον όρμηψον, ώ, ένδυσημα πὸς δέν έχεις πλέον οὔτε νύχια κοπρῶτα οὔτε όδεκί όδόντας, οὔτε μὺς άόρούς, οὔτε άλκην πνευματιον, οὔτε σφίγγον αίματος!

— Χάντε τώρα να χαιρετῇς τους όφεντάδες...

..

ΚΑΙ Η ΑΡΚΟΥΔΑ, ύψώνει πρὸς τὸ κούτελον τὸ χέρι, κάμνει τὸ σχῆμα, εὐσεβάστως ως στρατιώτης...

— Χάντε τώρα να κόνη πως φυλάγουντῃ οἱ γυναικί γιὰ νὰ μὴν τις μαυρίσ' οἱ ήλιος...

Και ή άρκουδα, συγκάμπτει τὸν όγκλινον πορευθῆς, καλύπτει δι' αὐτοῦ τὴν μούρνην της, προσπαθεῖ ν' άντικρούσῃ οὔτω πως τὸ φῶς νὰ γλυτώσῃ τὰς άκτίνας τοῦ κοστικῶν άστρου, ών ή φλόγα την φοβίζει...

— Χάντε τώρα να κόνη πως κοιμάται οἱ γέρος μετ' τὴ γρηά...

Και ή άρκουδα έξαπλάνει' εις τὸ χῶμα, και κυλιέτ' έπί αὐτοῦ, τείνουσα τούς πόδας της, άνδοσκελα, μετ' την ρόχην καταγής, κινουσα τούς όπισθιούς μπρούς της εις άσέλην σχήματα. Όταν δ' έγειρέται όρθή, εκ νέου, επί της δόρας της μελάνης της, όσπρη κηλὶς πλατεία σκάνης εκτυπᾷται. Κι έτσι, ὀ όλήτης, δίδει τὸ ντέφι προς αὐτὴν, διὰ νὰ γυρίσῃ επί άγραν πετασθόν. Αλλ' οἱ κυρόδες δέν δεικνύουν και μεγάλην πρσθυμην, κάνουν ότι δέν προσοχύνει διόλου τὸν άλόκατον έπατην, άποφρεύγουν νὰ τοῦ ρίψουν άμοιόθην. Μόνον δέ τρεῖς - ή τέσσερες έπιτυγχάνει νὰ μαζεύσῃ, τῆς όποιες παρουσιάζ' εις τὸν άφέντην της, κι έκείνας έν στιγμή της χυόν' εις τὸ ταγάρι του, μεμψιμοιρος.

— Μά δέν τὴ χόρεφες καλά..., λέγει οικιοκρολογούμενη προς αὐτόν μισά χονδρή.

— Δέ χόρεψ' καλά, δέ λές πού δέ θές νὰ δώσις!... άποκρίνεται ὁ θλάχος θυμωδῶς.

Και δυσαρρεπτιμένος, ὁ άλτης, έλκει εκ τοῦ χαλινῶν τὸ ζῶον του, κινεῖ εις άναχώρησιν. Και μεγαλοχάλινον, θαρσύνον, μετ' όρος άντων, τετραποδίζον πλάν, άκριβῶς όπως ένας μοσολός, ήλιόφθοι, καλοθάς, βαίνει τὸ άρκουδίνον το έξοπίου του, σκούβον τὴν κεφαλὴν, άργά βαδίζον, μετ' την πλατεία όσπρην του κηλὶδα εις τὰ νᾶτα, στρογγυλὴν διαγυρομένην στὰ τομάρι του. Και καθώς βαίνει έτσι, λέγέκς πως πράγματ' ίσως αὐλοκνίζεται, ότι ένάν έντον ή καταρμένη αὐτῶν άλλους και ὁ κλοιός ὁ άπεχθῆς, και ὁ φρικτός ὁ κρικος, θέν' άπέπιασσε μετ' ένα μόνον της σπαγόνος κύτταρον τὸν μποτόν άλθιόν, θά έκορπνέει τὸν σφρεγόν των παροστώτων, και θέν' έκρυψε' έκτρον, ύφουδων, προς τὸν άγρην τὴν έκτασιν. Αλλ' ὁ χαλκός τὸ σφίγγει πόντα στερεως τὰς σπαγόνες, ὁ κρικος δύναται συνέχει τὸ όδύ του ρύγχος κλειδωμένον, και ή σιδηρὰ του άλυσος, τραχεία, τὸ τοσθά, και άτολμον, οὔτισταδον, νυστάζον, προστρίβει' εις τὰς κνήμας τοῦ άνθρώπου, προχωροῦν, ενώ των παιδιάρων ὁ σωρὸς ήγείται και έπεται έξαγγελώνων άνὸ την συνουκίαν τοῦ έξευτελιόμενου θηρίου τὴν διαπομπέμενον...